

Time of Remembrance in Works Art

Aekawat Deeto

Faculty of Painting Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University

Email: tongaekawat40@gmail.com

Abstract

The academic article on “Time of Remembrance In Art Works” The objective of this study is to examine the dissolution of time and space within human memory through the installation art of Christian Boltanski, Chiharu Shiota, and Mayumi Kuri. The key focus is on retrospection-how past and present elements manifest within spaces shaped by the mind and evolving states of being. These installation works are not confined to a single artistic object; rather, their significance lies in the integration of various elements within the surrounding environment, reflecting identity, past experiences, and memory.

These three artists offer perspectives through reflections, allowing audiences to perceive the human experience shaped by personal spaces and memories. Whether these memories arise from fleeting impressions or deeply traumatic experiences, they contain significant implications for artistic expression. Through a creative process that harmonizes with spatial intention, the artists carefully curate and organize their works using diverse materials as symbolic representations, assigning meaning to objects to construct their unique artistic identities. Artistic creation, for them, serves as the only means of self-reflection, with the essential condition that such creation must be grounded in subjective reality.

Keywords : Condition, Memories, Physical Witnesses

กาล แห่งความระลึก ในผลงานศิลปะ

เอกวัฒน์ ดีโต

คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อีเมล: tongaekawat40@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “กาล แห่งความระลึก ในผลงานศิลปะ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาช่วงเวลาและพื้นที่ที่สลายจางหายไปภายใต้ความทรงจำของมนุษย์ ผ่านผลงานสร้างสรรค์ศิลปะแบบอินสตอลเลชัน (Installation) ของ “คริสเตียน โบลแทนสกี” (Christian Boltanski) “จิฮารุ ชิโตะ” (Chiharu Shiota) “มายุมิ คิริ” (Kuri Mayumi) ประเด็นที่ผู้เขียนให้ความสนใจคือการมองย้อนอดีต สิ่งที่เคยปรากฏทั้งอดีตและปัจจุบันบนพื้นที่ที่อยู่ภายใต้จิตใจและสภาวะที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อเล่าภาพความทรงจำผ่านผลงานอินสตอลเลชันที่มีวัตถุทางศิลปะและความสัมพันธ์เฉพาะกับพื้นที่ของศิลปินทั้งสามท่าน นั้นจึงไม่ได้อยู่ที่ศิลปวัตถุชิ้นใดชิ้นหนึ่ง แต่ความสำคัญอยู่ที่การประกอบส่วนต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมทั้งหมด เพื่อสื่อสะท้อนตัวตนจากอดีตและความทรงจำ

ศิลปิน 3 ท่านนี้เปิดมุมมองจากภาพสะท้อนให้ผู้ชมได้รับรู้เรื่องราวความเป็นมนุษย์ที่มีจิตสำนึกต่อเรื่องราวภายในพื้นที่ของตนเองจากความทรงจำนั้น ถึงแม้จะเกิดจากความประทับใจเพียงชั่วขณะ หรือมีผลกระทบอันเลวร้ายต่อจิตใจของศิลปินมากเพียงไรก็ตามแต่ก็แอบแฝงไปด้วยนัยยะสำคัญของการแสดงออก ผ่านกระบวนการจัดการผลงานที่สอดรับพื้นที่ตามเจตจำนงของแนวคิดในการนำเสนอ รวมไปถึงการจัดการองค์ประกอบของผลงานในหลากหลายรูปแบบ และเลือกใช้วัสดุมาสื่อเป็นสัญลักษณ์แทนค่าให้ความหมายกับวัตถุต่าง ๆ เพื่อแสดงภาพลักษณ์ในแบบฉบับของตนเอง การสร้างสรรค์งานศิลปะจึงเป็นหนทางเดียวที่จะสะท้อนตัวตนได้ โดยมีเงื่อนไขว่าการสร้างสรรค์นั้นจำเป็นต้องเป็นการเข้าไปจับยึดความเป็นจริงด้วยอัตวิสัย

คำสำคัญ : สภาวะการณ์, ความทรงจำ, พยานวัตถุ

1. บทนำ (Introduction)

เจตจำนงในการนำเสนอภาพความทรงจำในอดีตที่ผ่านกาลเวลามาจนถึงปัจจุบัน การกล่าวถึงวันเวลาที่สูญสิ้นไป วัตถุที่ยังคงตั้งตระหง่านและเสื่อมโทรมลงด้วยกาลเวลาจนเหลือแค่เพียงภาพจำ หรือการเล่าเรื่องราวผ่านประสบการณ์เชิงสุนทรียะผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบศิลปะ จะเป็นทางออกเดียวเพื่อสื่อสารความเป็นตัวบุคคลไม่ให้เสื่อมสลายไป และให้กลับมาสัมผัสหัวใจอีกครั้ง “เพื่อถ่ายทอดความหมายและคุณค่ากลับไปสู่โลกที่เราดำรงอยู่” (Marcel, 2011) ระหว่างภาพในอดีตและปัจจุบันที่สะท้อนเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตและพื้นที่แห่งช่วงเวลา สื่อนี้เห็นเรื่องราวภายในจิตใจของบุคคลที่เป็นปัจเจก ทุกสิ่งในชีวิตไม่เคยหยุดนิ่ง ที่เปลี่ยนแปลงล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์กับส่วนลึก ที่นำมาสู่การนำเสนอภาพเรื่องราวตามเจตนาให้เกิดการทับซ้อนอย่างชัดเจน การก่อรูปเรื่องราว เนื้อหา ความหมายเชิงสัญลักษณ์ทางวัตถุภายในความทรงจำ และความงามที่เกิดขึ้นจากการทับซ้อนของเรื่องราวที่ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกและกระทบจิตใจ คือแนวทางในการสื่อสารสะท้อนเรื่องราวของชีวิตให้เป็นไปตามเป้าหมาย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของการนำเอากรอบความคิดหรือแนวคิดในการแสดงออกทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของภาพสะท้อนที่ถูกกักเก็บไว้ภายในจิตใจ ศิลปินมาตั้งแต่อดีต มาสื่อสารเชื่อมโยงผ่านวิธีการ องค์ประกอบ หรือตัวแปรเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นการนำเสนอแนวคิดที่ว่า เรื่องราวในอดีตที่เคยเกิดขึ้น ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือความผูกพันกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่ฝังรากลึกลงในจิตใจ สามารถย้อนกลับมาในความคิดของบุคคลในสภาวะใดสภาวะหนึ่งเสมอ เมื่อบุคคลนั้นได้ประสบกับเหตุการณ์หรือได้กลับไปยังสถานที่เดิม สิ่งที่ยังลือลืออยู่ในใจจะสะท้อนภาพเรื่องราวในอดีตให้ปรากฏขึ้นมาโดยอัตโนมัติ

“เวลา” มิได้เพียงกีดกร่อนผู้คนและสรรพสิ่งรอบตัวเราเท่านั้น ที่ร้ายกว่านั้นคือ ตัวตนของเราเองก็ “แตกกระจัดกระจาย” ไปตามกระแสของเวลา ดังนั้น อาศัยความทรงจำที่กลับมาโดยบังเอิญ ผู้เล่าเรื่องจึงเริ่มกระบวนการแสวงหา “วันเวลาที่สูญหายไป” นั่นคือ การค้นหาสารัตถะอันต่อเนื่องของตัวตนจากอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อยืนยันว่า แม้เราจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่เราก็คือคนคนเดียวกับคนที่เราเคยเป็นในอดีต” (Marcel, 2011)

2. เนื้อหาของเรื่อง (Content of the story)

2.1 ความทรงจำในกาลเวลา

เมื่อเราเริ่มค้นหาตัวตน ความทรงจำในอดีตมักจะถูกรื้อฟื้นขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงกับวันเวลาที่ถูกกลืนกินไป เรามักจะพยายามระลึกถึงรายละเอียดต่าง ๆ ในความทรงจำ แต่ก็ไม่ได้ผลมากนัก จนกระทั่งเมื่อวันหนึ่งเราได้พบเจอ สัมผัส หรือพิจารณาบุคคล สถานที่ หรือวัตถุที่มีความคล้ายคลึงกัน สิ่งที่เคยประสบมาในอดีตนั้นจะกระตุ้นปลุกเร้าอารมณ์ทางความรู้สึกให้กลับมาอย่างน่าอัศจรรย์ มาร์แซล พรุสต์ (Marcel Proust) กล่าวถึงการค้นหาวินาทีที่สูญหายในนวนิยายที่เขาประพันธ์ไว้ว่า

“...แม้อดีตบางช่วงในชีวิตจะไม่เหลือร่องรอยไว้ให้เห็น ด้วยผู้คนได้ตายจากไปแล้วและสิ่งต่าง ๆ ก็พินาศไปหมดแล้ว หากมีเพียงกลิ่นสัมผัสและรสสัมผัสที่ยังดำรงอยู่อีกยืนยาว ประดุจวิญญูณหลังความตาย แม้จะบอบบาง แต่ก็มีความพลั่งและชีวิตชีวา อุดมท้น ซื่อสัตย์ เฝ้ารอคอยอยู่บนซากของวัตถุที่ถูกผลาญทำลาย เพื่อให้ถึงวันเวลาที่จรรองรับสถาปัตยกรรมอันยิ่งใหญ่แห่งความทรงจำ” (Marcel, 2011)

มนุษย์จะสร้างภาพก่อนเสมอเมื่อนึกถึงสถานที่ พื้นที่ประสบการณ์แต่ละช่วงเวลาของชีวิตจะเป็นตัวนำไปสู่การกักเก็บเรื่องราวของความทรงจำ และยังเป็นส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ สถานที่ภายในพื้นที่ส่วนตัวล้วนมีเงื่อนไขของกาลเวลาเข้ามาเป็นตัวกำหนดให้สะท้อนถึงภาพเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งมีความแตกต่างจากความทรงจำ-ความเคยชิน เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมในการทบทวนของระบบสมองจนกลายเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน “...ความทรงจำ (memory) จำแนกออกเป็น 2 แบบ แบบแรก ความทรงจำ-ความเคยชิน (habit-memory) เกิดจากพฤติกรรม (การท่องจำ การทำซ้ำ หรือการฝึกฝน) จนสามารถปฏิบัติและแสดงออกได้โดยอัตโนมัติ ในขณะที่แบบที่สองเป็นภาพจำ “ความทรงจำบริสุทธิ์” ไม่ได้สถิตอยู่แต่ในพื้นที่และคงอยู่ในประสบการณ์หรืออดีตของเราแต่ละคน ความทรงจำที่ว่านี้เป็นตัวกำหนดความเป็นตัวเรา ภาพความทรงจำในสมองจึงเปรียบได้ดังภาพหรือจุดเล็ก ๆ ที่เป็นมากกว่าที่เราเห็น เพราะมันเป็นส่วนหนึ่งของอดีต ความทรงจำเคลื่อนตัวลงจากอดีตมาสู่ปัจจุบันผ่านการรับรู้และการกระทำ” (Saragganonda, 2020)

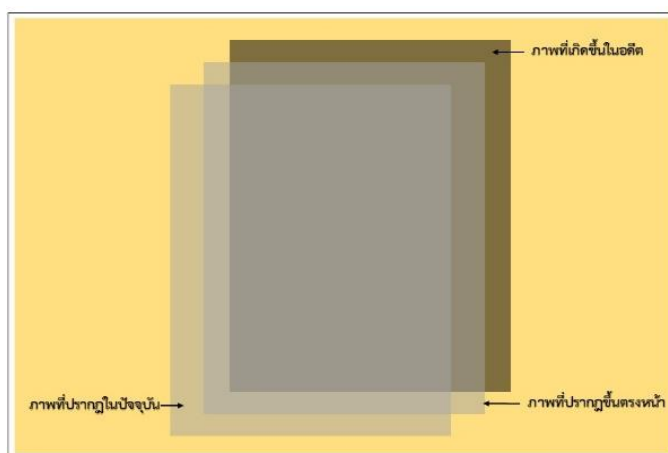

Figure 1 ภาพการทับซ้อนกันของความทรงจำในช่วงเวลาต่าง ๆ

Source: Deeto (2023)

ธรรมชาติของความเป็นมนุษย์มักจะเกิดสภาวะการโยยหาเรื่องราวที่ผ่านพ้นไปแล้วทั้งในอดีตและปัจจุบัน มนุษย์จะใช้สถานที่เชื่อมโยงตัวตนของตัวเองเข้ากับบุคคลอื่นเพื่อกระตุ้นอารมณ์ในการเติมเต็มความรู้สึกให้ยังคงรูปอยู่ภายใต้จินตนาการและตัวตนของเรานั้นเอง “...ภาพที่แสดงให้เห็นความปรารถนาที่มีอยู่ในตัวตน และให้ความรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น ที่ไม่สามารถแสวงหาจากที่อื่นได้ อายุหรือช่วงวัยเด็กเป็นเหตุผลหนึ่งที่สร้างความทรงจำในระยะยาว ส่วนอีกเหตุผลหนึ่งที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมร่วมกับเหตุการณ์ในพื้นที่ที่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของเหตุการณ์ ซึ่งแรงกระตุ้น ความคาดหวัง ความตื่นเต้น หรือสภาวะอารมณ์ที่เกิดในพื้นที่ขณะนั้น มีผลทำให้การจดจำในเหตุการณ์นั้น ๆ ฝังลึกเป็นความทรงจำระยะยาว” (Taemprasit, 2019)

เรามักจะมีความทรงจำเฉพาะส่วนตัวในแบบของตนเอง มีประเด็นเรื่องราวเนื้อหาตามประสบการณ์ของชีวิต ความแตกต่างนี้จะถูกประทับ ลดทอน ขัดเกลารายละเอียดลงไป เป็นเรื่องปกติของการจดจำที่สมอง ต่างจากการจดจำไว้ที่จิตใจ รายละเอียดของเรื่องราวมักจะมีความบริสุทธิ์และมีความคมชัด ให้ความรู้สึกต่อใจมากกว่าสมอง เปรียบเสมือนกับเรื่องบางเรื่อง ถ้าเราจินตนาการต่อสิ่ง

เหล่านั้น ภาพจำในกาลเวลาจะถูกย้อนกลับมาทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ “...ความทรงจำบริสุทธิ์ในความคิดจึงดำรงอยู่ใน ‘กาลเวลา’ ที่เราแต่ละคนมี ซึ่งความทรงจำดังกล่าวส่งผลต่อวิถีคิดและมุมมอง เมื่อเราผูกโยงความทรงจำนี้เข้ากับความทรงจำของคนอื่น คนที่ใช้ชีวิตร่วมกับเรา เราก็จะพบว่า มันไม่ง่ายเลยที่จะลบล้างหรือเปลี่ยนแปลงความทรงจำที่เราเห็น” (Saraggononda, 2020)

2.2 ความทรงจำในพื้นที่แทนค่า

“ครั้งเมื่อเกิดมาในโลกนี้สถานที่ซึ่งครั้งหนึ่งไม่เคยรู้จักมาก่อน การได้เติบโตและเคลื่อนกายไปทั่ว เริ่มรู้จักรักและเรียกว่า บ้าน ” ...คราใดที่ต้องจากไป ได้แต่เฝ้าคร่ำครวญ คิดถึงบ้าน ” (Pathummanon, 1993) มนุษย์มักมีความเชื่อมโยงกับพื้นที่โดยมีตัวแปรเป็นช่วงเวลาเสมอ ถึงแม้เราจะอยู่ในสถานที่ที่มีความคล้ายคลึงกันก็ตาม ความรู้สึกมักกลับมาเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปได้ ถึงแม้วันนี้ภาพอาจจะพล่าเลือนไม่มีความคมชัด แต่บางสถานที่นั้นสร้างความคมชัดสิ่งที่สถิตอยู่ภายในจิตใจ สภาพอาคารบ้านเรือนของตนเองซึ่งสร้างภาพทับซ้อนกับภาพพื้นที่ที่ปรากฏตรงหน้าถูกถ่ายทอดมา บ่งบอกถึงความต่อเนื่องของกาลเวลาจากพื้นที่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน อาจต่างกันตรงที่ช่วงเวลาเท่านั้น

“เรื่องราวแห่งชีวิตที่บดบังสอหดทรกอยู่ในแทบทุกอณูของบ้าน ปรากฏกายเป็นสิ่งของต่าง ๆ ที่ชีวิตได้สะสมมาตลอดการเดินทางผ่านเวลา บ้านนอกจากจะเป็นที่อยู่ปัจจุบันแห่งชีวิต ยังทำหน้าที่เป็นดัง “พิพิธภัณฑ์แห่งชีวิต” อีกด้วย ” (Pathummanon, 1993) จะเห็นได้ว่าการรื้อฟื้นสิ่งที่ถูกทับถมภายในจิตใจของมนุษย์นั้น สามารถทำให้เกิดจินตนาการ การรับรู้จากประสบการณ์ชีวิตของตนเองในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยเน้นความสำคัญของความรู้สึกในปัจจุบันขณะ ที่มีพื้นฐานจากความทรงจำจากพื้นที่เพื่อกองอยู่ไว้ซึ่งความเป็นตัวตน จากพื้นที่ของอดีตที่ผ่านพ้นไปแล้ว ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การย้อนเวลากลับไปหาอดีตเท่านั้น แต่เป็นรูปแบบของการรับรู้ความจริงอย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้เราคิดใคร่ครวญ และทำความเข้าใจอดีตที่หายไป และนำกลับมาพิจารณาใหม่ได้ในช่วงเวลาของปัจจุบัน

Figure 2 ภาพทับซ้อนระหว่างอดีต กับปัจจุบัน

Source: Deeto (2022)

คนเราทุกคนล้วนมีเรื่องราวของตนเอง เป็นเรื่องเฉพาะบุคคลที่ไม่ซ้ำกับใครหรือเสมอเหมือนกันกับใคร เรื่องของเรบางคนก็เป็นเรื่องราวส่วนตัว แต่บางคนก็มีเรื่องราวที่ไม่เป็นส่วนตัว มีทั้งยิ่งใหญ่และธรรมดาสามัญ แต่ละคนจึงมีตัวตนอยู่ในความทรงจำของใครหลายคน แต่บางคนก็เป็นเพียงเฉพาะคนรู้จักอย่างเพื่อนหรือครอบครัวเท่านั้น การเป็นคนจึงน่าสนใจ และยังเป็น “ปัจเจกบุคคล” ก็ยิ่งน่าศึกษา เพราะมีเรื่องราวให้ได้เรียนรู้ถึงที่มาของ “บุคคลในความทรงจำ” ที่แต่ละคนล้วนมี “ความแตกต่าง” “...ภาพและเรื่องราวของอดีตมักย้อนกลับมาในความคิดของคนเราในสภาวะใดสภาวะหนึ่งเสมอ

คนเราอาจมีแรงจูงใจให้คิดถึงอดีตจากสถานที่หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้เคยประสบมา และเมื่อได้ประสบกับเหตุการณ์หรือได้ไปอยู่ในสถานที่เดิมอีกครั้ง ก็จะมีส่วนทำให้คนเรานึกถึงอดีต อารมณ์ การย้อนคิดถึงอดีตและอารมณ์ของความโหยหาอดีตจึงเป็นอารมณ์สามัญอย่างหนึ่งของมนุษย์” (Lertniyomchon, 2010)

“ในระดับปัจเจกบุคคล รูปแบบในการรับรู้หรือการจัดระบบประสบการณ์ชีวิตที่โหยหาอดีต อาจได้รับการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลไกทางจิตวิทยาของแต่ละคน แต่ก็ไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้ว่าการโหยหาอดีตเป็นพื้นฐานสำคัญในการก่อสร้างความเป็นตัวตน (selfness) หรือภาพร่างของอัตลักษณ์ที่แต่ละคนมีอยู่ในใจ มนุษย์ทุกคนคิดคำนึง ผัน จินตนาการ หรือปล่อยตัวเองให้ล่องลอยเพื่อย้อนกลับไปหาอดีตที่ผ่านพ้นไปแล้ว การโหยหาอดีตช่วยให้มนุษย์สร้างโลกใบเล็กที่เต็มไปด้วยความเป็นส่วนตัวและลักษณะเฉพาะของแต่ละคนอย่างลึกซึ้ง การโหยหาอดีตเป็นพฤติกรรมที่ถูกนำมาใช้ในการทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตในอดีตและความทรงจำ แน่นอนว่า ในโลกใบเล็กของแต่ละคนจะมีลักษณะอย่างนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการหล่อหลอมความเป็นตัวตนของแต่ละคน ” (Kiti Aasa, 2003)

มนุษย์เกิดและเติบโตบนพื้นที่วัตถุที่แตกต่างกัน กล่าวคือ แต่ละบุคคลก็จะมี ความทรงจำเฉพาะในรูปแบบของตนเอง ภาพของบุคคลและเรื่องราวถูกจารึกผ่านวัตถุภายในพื้นที่ที่มาตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเราถอยห่างจากวัตถุและพื้นที่ ความผูกพันก็ย่อมลดน้อยถอยไป แต่เมื่อเราเข้าไปใกล้วัตถุหรือพื้นที่ที่มีความคล้ายคลึงกัน การรำลึกจะเป็นตัวนำภาพเรื่องราวสะท้อนภูมิหลังของตนเองกลับมาปะติดปะต่อกันได้ในช่วงเวลาปัจจุบัน

มนุษย์นั้นมีเครื่องมือพิเศษที่สามารถระลึกถึงเรื่องราวที่ผ่านมา คือ ความทรงจำ ที่ไม่ใช่แค่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายในสมอง แต่เป็นความรู้สึกนึกคิดที่ประทับลงในจิตใจซึ่งไม่สามารถจับต้องได้ เพราะความทรงจำของบุคคลนั้นเป็นส่วนตัว ซึ่งสลับซับซ้อนตามเหตุการณ์และเรื่องราวที่ประสบมา “...นักจิตวิทยาชาวฝรั่งเศสนามว่า เตโอดูล-อาร์มอนด์ รีโบต์ (Théodule-Armand Ribot) อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการทดลอง (Experimental Psychology) ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและคอลเลจ เดอ ฟร็องซ์ (Collège de France) ได้ตีพิมพ์ข้อเขียนชื่อว่า “Les Maladies de la memoire” (1881) ออกมา ผลงานชิ้นนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ‘ความทรงจำ’ เป็นข้อเท็จจริงพื้นฐานทางชีวภาพของมนุษย์ การจดจำได้สร้างบุคลิกและความเป็นตัวเรา ซึ่งทำให้เราแต่ละคนนั้นแตกต่างและแบ่งแยกออกมาจากคนอื่น ๆ แต่ความทรงจำสถิตอยู่ในสมองและระบบประสาทอันซับซ้อนของเรานั้นเอง” (Saraggononda, 2020)

2.3 ความจำของมนุษย์

มนุษย์สร้างความทรงจำใหม่ขึ้นภายในระบบสมองเสมอ สมองจะทำหน้าที่ในการบันทึกพฤติกรรมในช่วงเวลา เหตุการณ์เรื่องราวของแต่ละวันกลายเป็นพฤติกรรมการกระทำซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นความเคยชิน ความทรงจำชนิดนี้เรียกว่าความทรงจำระยะสั้น (Short-Term Memory) ความทรงจำ

ระยะสั้นจะเปลี่ยนไปเป็นความทรงจำระยะยาว (Long -Term Memory) ด้วยเหตุผลของช่วงเวลาที่มีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องโดยมีปัจจัยสำคัญ คือ เรื่องราวเนื้อหา ความสุข ความเจ็บปวดที่ผ่านมาในช่วงเวลาของชีวิต ทุกอย่างที่ถูกทับบมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็จะพร่างพรายออกมาในภาพความทรงจำ “มนุษย์สร้างความทรงจำ บางครากลับทวนคิด แต่บางทีก็ลืมนั่นได้อย่างไร ความจำของมนุษย์เกิดขึ้นในหลาย ๆ ส่วนของสมองภายในคราวเดียว แต่ความจำบางประเภทกลับคงอยู่คู่กับเราตราบนานเท่าอนันต์ ตั้งแต่ช่วงเวลาที่เราลืมตาดูโลก สมองของเราจะเริ่มเปิดรับข้อมูลจำนวนมหาศาล ซึ่งมีทั้งเรื่องของตัวเองและเรื่องอื่น ๆ รอบตัว ดังนั้นจึงเกิดคำถามว่า เราจะยึดมั่นกับทุกสิ่งที่เราเรียนรู้และมีประสบการณ์ได้อย่างไร คำตอบคือ ความทรงจำ” Michael (as cited in Panyachesathanon, 2019)

ประการสำคัญของมนุษย์นั้นมักจะมีความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องราวในอดีตและปัจจุบัน เพราะในชีวิตประจำวันเราจะพบเจอเรื่องมากมาย สิ่งเหล่านี้จะถูกประกอบสร้างขึ้นใหม่เสมอ ในการถ่ายทอดประสบการณ์เรามักจะเล่าเรื่องราวของตนเอง สถานที่ผู้คนในปัจจุบันและภายในอดีตเข้ามาหลอมรวมกัน เป็นธรรมดาในการที่เราพยายามจะอธิบายถึงความรู้สึกผูกพันต่อพื้นที่และบุคคลภายในพื้นที่เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ทั้งความทรงจำระยะสั้นแบบชั่วคราวและความทรงจำระยะยาวที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง “...มนุษย์เก็บความทรงจำประเภทต่าง ๆ สำหรับช่วงเวลาซึ่งแตกต่างกันไป ความทรงจำระยะสั้นคงอยู่ได้เพียงไม่กี่วินาทีจนถึงชั่วโมง ขณะที่ความทรงจำระยะยาวอยู่กับเราไปนานหลายปี นอกจากนี้เรายังมี ความจำเพื่อใช้งาน (Working memory) อีกเช่นกัน ซึ่งช่วยให้เราเก็บข้อมูลเอาไว้ภายในใจด้วยเวลาจำกัดโดยการเน้นย้ำ เราจึงพยายามพูดกับตัวเองซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยกระบวนการเหล่านี้ถือเป็นการจำเพื่อใช้งานที่กำลังประมวลอยู่” Michael (as cited in Panyachesathanon, 2019)

2.4 การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากความทรงจำ

ศิลปินมักหยิบยืมอิทธิพลของเรื่องราวในอดีตมาสร้างสรรค์ผลงานเพื่อบอกเล่าเนื้อหาสาระ หรือแก่นแท้ของเรื่องราวที่สวຍงามหรือความเจ็บปวดในอดีต เพราะพื้นฐานของมนุษย์นั้นมีเรื่องราวประสบการณ์ที่พร้อมจะเล่าถึงประเด็นต่าง ๆ ในอดีต ในการสร้างสรรค์สามารถนำบางช่วงบางตอนของเรื่องในอดีตขึ้นมาถ่ายทอด เมื่อพิจารณาด้วยแนวคิดและเรื่องราวความหมาย รวมทั้งอารมณ์และความรู้สึก “ประเด็นที่ศิลปินพูดถึงเรื่องราวความทรงจำและอดีตอันหอมหวานและความสำเร็จของการสร้างสรรค์ศิลปะ ต่างไปจากความเชื่อพื้นฐานที่ว่าความทรงจำก็คือประสบการณ์ของแต่ละคนมีต่อเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในอดีตและถูกบันทึกไว้ราวกับภาพถ่ายหรือภาพยนตร์ สามารถดึงขึ้นมาเพื่อพิจารณาอย่างละเอียด เพื่อดูดซับความสนุกสนาน ความเศร้าสร้อยหรือความงดงามอีกครั้ง” (Isavorapant, 2019)

ผู้สร้างสรรค์บางคนนำพยานวัตถุจากพื้นที่ในความทรงจำเข้ามาใช้อย่างหลากหลาย เช่น การนำตัวบุคคลที่เสียชีวิตไปแล้ว คำสั่งสอนของบุคคล และวัตถุสิ่งของมาถ่ายทอดมุมมองของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งพฤติกรรมทางมานุษยวิทยานี้เกี่ยวข้องกับความทรงจำส่วนบุคคล นำไปสู่ความทรงจำร่วม เมื่อความสัมพันธ์เชิงความรู้สึกส่งผลไปสู่ความทรงจำก็เหมือนกับสิ่งของ วัตถุ หรือตัวบุคคล ที่มีร่องรอยฝังอยู่ภายใต้จิตสำนึก พยายามสร้างความจดจำขึ้นใหม่ หรือพยายามลบเลือนสิ่งที่เลวร้ายให้ลบเลือนไป อาจส่งผลให้ความรู้สึกนึกถึงและโหยหาพร่างพรูออกมาในรูปแบบของผลงานศิลปะ นอกจากนี้ยังมีประเด็นอีกหลากหลายแง่มุมในเรื่องความทรงจำที่ศิลปินจะสามารถเลือกหยิบยกมาเป็นประเด็นนำเสนอเพื่อแทนค่าเสมอ

ดังนั้น ศิลปะกับความทรงจำจึงเป็นความรู้สึกที่ถูกนำออกมาใช้อย่างเรียบง่ายผ่านความรู้สึกที่อยู่ภายใต้จิตสำนึก และสามารถแสดงถึงความความโหดร้ายได้เป็นอย่างดีในเวลาเดียวกันซึ่งขึ้นอยู่กับ

มุมมองของศิลปินว่าจะนำมาถ่ายทอดอารมณ์ในแง่มืด เรื่องราวความงาม ความดี หรือการกระตุ้นอารมณ์โหดร้ายและหดหู่เหมือนฝันร้ายที่ฝังลึกกลืนไม่ได้ เมื่อทวนระลึกถึงอดีตที่ผ่านมา มุมมองเหล่านั้นยังสามารถเป็นสื่อทางศิลปะในฐานะการแสดงออกของแต่ละบุคคลเพื่อบันทึกความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องราวในอดีตจากผู้สร้างสรรค์ผลงานไปสู่ผู้ชมภายนอกในรูปแบบผลงานศิลปะดังเช่นผลงาน “วันที่ 3 พฤษภาคม” (Third of May) ของ Francisco de Goya ที่นำเสนอภาพความทรงจำอันโหดร้ายในวันที่ชาวสเปนถูกทหารฝรั่งเศสที่เข้ายึดครองกรุงมาดริดยิงเสียชีวิตเป็นจำนวนมากในคราวเดียว

Figure 3 ฟรานซิสโก เดอ โกยา. วันที่ 3 พฤษภาคม 1808, 1814. สีน้ำมันบนผ้าใบ. 2.68 ม. x 3.47 ม.
Source: Phusunthontham (2021)

“ภาพฝันที่ปราศจากเหตุผลคือแหล่งกำเนิดของปีศาจร้ายเหนือจินตนาการ เธอถูกปลดปล่อยจากความเป็นเหตุเป็นผล เธอคือพระแม่แห่งศิลปะ คือต้นกำเนิดของความพิศวงทั้งปวง”

“ฟรานซิสโก เดอ โกยา (Francisco de Goya) 1746-1828 ศิลปินเอกชาวสเปน ผู้ได้รับการขนานนามว่าเป็น “มาสเตอร์คนสุดท้ายของศิลปะยุคเก่า และมาสเตอร์คนแรกของศิลปะยุคใหม่” โกยาใช้การสัมผัสเพื่อรับรู้ถึงสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ต่าง ๆ เครื่องมือที่ทำหน้าที่เป็นตัวรับสัมผัสได้ดีที่สุดก็คือดวงตา ผู้คนล้มตาย กองเลือด กลุ่มควัน ประชาชนกำลังวิ่งหนีตาย ความเจ็บปวดของประชาชน โกยา ตั้งใจสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้เพื่อตีแผ่เหตุการณ์เลวร้าย” (Phusunthontham, 2021) ศิลปะกับความทรงจำเลวร้ายถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนลักษณะของการมองย้อนไปในอดีต ในทางกรสร้างสรรค์ผลงานกลายเป็นตัวแทนเรื่องราวในอดีตจากความทรงจำและถ่ายทอด ถือได้ว่าเป็นวิธีการหรือแนวทางในการรำลึกเพื่อแสดงออกทางอารมณ์ที่มีความสำคัญถึงความหวาดกลัวของผู้คนให้สามารถเชื่อมโยงจากตัวศิลปินสู่บริบทภายนอก เมื่อกล่าวถึงประสบการณ์ที่กระทบจิตใจในระดับบุคคลหรือทางสังคม ผลงานความทรงจำเมื่อถูกหยิบยกมาอาจเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของศิลปิน

คริสเตียน โบลแทนสกี (Christian Boltanski)

คริสเตียน โบลแทนสกี เกิดที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1944 - 2021 เป็นศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่องราวของการสูญเสียและความตายที่รับรู้ผ่านประสบการณ์ที่ติดอยู่ภายในความทรงจำ ศิลปินมองย้อนเพื่อศึกษาเรื่องในอดีต ซึ่งเป็นแนวคิดอันยิ่งใหญ่เกี่ยวกับความทรงจำที่เกิดขึ้นอย่างโหดร้ายต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ในขณะเดียวกันยังเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้สัมผัสถึงการสื่อสารทางศิลปะแบบจัดวางเพื่อตระหนักถึงเรื่องในอดีตให้เชื่อมโยงถึงสถานการณ์ปัจจุบันว่า สิ่งนี้ส่งผลกระทบต่อเช่นไรบนโลกใบนี้ อีกนัยยะสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานเหล่านี้คือ เป็นการสร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงบุคคลที่ไม่รู้จักผ่านผลงานศิลปะ

Monument (Odessa)

ผลงาน Monument (Odessa) สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1989 คริสเตียน โบลแทนสกี มีแนวคิดเกี่ยวกับงานศิลปะที่สื่อถึงความไม่ยั่งยืน ความตาย และการสูญเสียที่ไม่อาจหนีได้ ซึ่งมีเพียงความทรงจำเท่านั้นที่แสดงให้เห็นถึงความมืดมิดและความสิ้นหวัง ศิลปินใช้การถ่ายภาพใหม่เพื่อปรับแต่งภาพถ่ายจากต้นฉบับด้วยการตัดและขยายขนาดเฉพาะส่วนของใบหน้า และสร้างค่าน้ำหนักให้มีความหลากหลาย เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่เป็นส่วนตัวบุคคลให้มีความเบาบางลง ศิลปินยังเลือกใช้แสงไฟที่ส่องสว่างลงบนภาพถ่ายของบุคคลเพื่อให้เกิดการตีความหมายคล้ายแสงจากเทียน “Yahrzeit” เพื่อเป็นเกียรติในการน้อมรำลึกถึงผู้เสียชีวิต นอกจากนั้นเขายังใช้กล่องดีบุกเก่า ๆ ซึ่งภายในว่างเปล่าและเป็นสนิมมาสื่อถึงความทรงจำที่เลวร้ายจากสงคราม ดังนั้น กล่องเหล่านี้จึงเป็นมากกว่าสมบัติและความทรงจำในวัยเด็ก แต่มีประวัติชีวิตที่ยังไม่ถูกเขียนบันทึกลงไป รายละเอียดของผลงานสามารถสื่อสารกับผู้ชมให้สัมผัสถึงความทรงจำที่โหดร้ายของผู้ประสบเหตุการณ์ผ่านใบหน้าที่ยิ้มแย้มและเศร้าหมองในภาพถ่าย อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความโหดร้ายของมนุษย์บนโลกที่มีต่อกันได้เป็นอย่างดีคริสเตียน โบลแทนสกี สร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบอินสตอลเลชันโดยถ่ายทอดจากความทุกข์ ทรมานอันไม่มีวันสิ้นสุดจากผลพวงของความทรงจำที่โหดร้ายผ่านเทคนิคและสื่อหลากหลายชนิด เพื่อสะท้อนความทรงจำที่ฝังลึกในจิตใจให้เห็นอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น การนำภาพถ่ายหรือวัตถุจริง จากความทรงจำมาเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบันได้ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมทำให้ผลงาน ของเขากระทบใจผู้ชมอย่างรุนแรง และเป็นดั่งสิ่งเตือนใจให้ผู้คนได้ตระหนักถึงความผิดพลาดในอดีตและได้ใช้อดีตเป็นบทเรียนเพื่อไม่ให้ กระทำผิดซ้ำอีกครั้งในอนาคต

Figure 4 คริสเตียน โบลแทนสกี. อนุสาวรีย์ (โอเดสซา), 1989. สื่อผสม รูปแบบอินสตอลเลชัน.
 230 ม. x 350 ม. X 21.6 ซม.

Source: MA Mutual (2000)

Figure 5 คริสเตียน โบลแทนสกี. อนุสาวรีย์ (โอเดสซา), 1989. สื่อผสม รูปแบบอินสตอลเลชัน.
 264.2 ม. x 299.7 ม. x 21.9 ซม.

Source: Phillips (2018)

จิฮารุ ชิโตะ (Chiharu Shiota)

“จิฮารุ ชิโตะ เกิดที่โอซากะประเทศญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1972 – ปัจจุบัน แร่งบันดาลใจของจิฮารุ ชิโตะมักเกิดขึ้นจากประสบการณ์ส่วนตัวหรืออารมณ์ ซึ่งเธอขยายไปสู่ความกังวลของมนุษย์ทั่วไป เช่น ชีวิต ความตาย และความสัมพันธ์ เธอได้กำหนดแนวคิดเรื่องความทรงจำและจิตสำนึกใหม่โดยรวบรวมสิ่งของธรรมดาๆ เช่น รองเท้า กุญแจ เตียง แก้ว และชุดเดรส แล้วห่อหุ้มพวกมันด้วยโครงสร้างเส้นด้าย ขนาดมหึมา เธอสำรวจความรู้สึกของ “การปรากฏอยู่ในการไม่อยู่” ด้วยงานศิลปะจัดวางของเธอ แต่ยังไม่เสนอมารมณที่จับต้องไม่ได้ในประติมากรรม ภาพวาด วิดีโอการแสดง ภาพถ่าย และผืนผ้าใบของเธอ ในปี พ.ศ. 2551 เธอได้รับรางวัล Art Encouragement Prize ชิโตะได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของญี่ปุ่นในงานเวนิส เบียนนาเล่ ครั้งที่ 56 ผลงานของเธอได้รับการจัดแสดงในสถาบันนานาชาติทั่วโลก” (Bangkok Art Biennale, 2022)

Trace of Memory (2013)

ผลงาน Trace of Memory สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2013 จิฮารุ ชิโตะ ศิลปินหญิงที่แสดงออกผ่านผลงานสร้างสรรค์เพื่อการลิ้มเลือน ความฝันและการหลับใหล เพื่อรำลึกเรื่องราวเลวร้ายในช่วงวัยเด็ก ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมในพื้นที่และจัดการกับความเลวร้ายระหว่างการเดินทางของชีวิตในยามตื่นให้มีความเชื่อมโยงกับความทรงจำผ่านงานศิลปะจัดวางที่ดูสวยงามและชวนขนลุก ซึ่งรวมเอาสิ่งปฏิสัมพันธ์ภายในชีวิตประจำวันต่าง ๆ เช่น เตียง แก้ว โต๊ะ ห่อหุ้มด้วยไหมสีดำถักทอโยงใยภายในพื้นที่ให้ดูสับสน วุ่นวายสะท้อนถึงความปรารถนาของศิลปินที่ต้องการสื่อสารเรื่องราวในอดีตที่น่ากลัว ซึ่งยังคงถูกบันทึกและจดจำมาจนถึงปัจจุบันได้อย่างน่าหดหู่

Figure 6 จิฮารุ ชิโตะ. ร่องรอยของความทรงจำ, 2013. สื่อผสม รูปแบบอินสตอลเลชั่น. เดอะ เมท'ทริส แฟค'ทอรี พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย เมืองพิตต์เบิร์ก รัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
ภาพถ่ายโดย ทอม ลิตเติล

Source: Shiota (2013)

Figure 7 จิฮารุ ชิโตะ. ร่องรอยของความทรงจำ, 2013. สื่อผสม รูปแบบอินสตอลเลชั่น. เดอะ แมท'ทริส แพลท'ทอรี พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย เมืองพิตต์เบิร์ก รัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
ภาพถ่ายโดย ทอม ลิตเติล

Source: Shiota (2013)

คุริ มายุมิ (Kuri Mayumi)

“คุริ มายุมิ เกิดในปี ค.ศ. 1973 ที่เมืองโอจิ จบการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทที่ Art & Craft Education, Graduate School of Education, Tokyo Gakugei University ในปี 1988 หลังจากเริ่มต้นอาชีพศิลปินด้วยการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยวัสดุจากโลหะ คุริ มายุมิ ได้เริ่มสร้างงานแนวสามมิติโดยใช้แสงและไฟฟ้า ในปี 2021 เธอได้เข้าร่วมงาน Ichihara Art Mix 2020+ และได้รับรางวัลชมเชยลำดับที่สองจากงาน Rokko Meets Art ในปี 2019” (Echigo-Tsumari, n.d.)

Builds Crowd (2022)

Builds Crowd สร้างขึ้นในปีค.ศ. 2022 คุริ มายุมิ นำเสนอเรื่องความทรงจำระดับปัจเจกบุคคล การรับรู้ของบุคคลต่อสถานที่ใดสถานที่หนึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อการรับรู้ทางกายภาพและความคิดไปด้วยกัน ศิลปินตระหนักถึงความรู้สึกของพื้นที่จากการใช้ผัสสะจากลักษณะของสภาพพื้นที่ในความทรงจำ ซึ่งให้ความสนใจต่อการรับรู้ในพื้นที่อย่างชัดเจนจากการตระหนักถึงตัวตนของตนเอง ความรู้สึกนึกคิด หรือการมีอยู่ของสภาพแวดล้อมรอบตัว ไม่เพียงต้องการแสดงออกถึงความโหยหาอดีต ศิลปินใช้วัสดุที่มีโครงสร้างภายในแข็งแรงและภายนอกเป็นกระดาษที่มีความเปราะบาง มาจำลองภาพอาคารบ้านเรือนหลังน้อยที่มีแสงสว่างส่องอยู่ภายใน ซึ่งเป็นการใช้ความทรงจำในพื้นที่ส่วนตัวมาสร้างประสบการณ์ร่วมระหว่างศิลปินและผู้ชม และทำให้ผู้ชมกลายเป็นหนึ่งเดียวกับพื้นที่ผ่านผลงาน บอกเล่าเรื่องราวภาพความทรงจำอย่างเรียบง่ายผ่านการจำลองภาพ ของความทรงจำที่มาจากความประทับใจในอาคารบ้านเรือนที่เธอได้เห็นในคำค้นหนึ่ง คุริ มายุมิ เพียงแค่ต้องการกักเก็บเรื่องราวภาพความทรงจำที่ประทับใจไว้ภายใต้ความรู้สึก และถ่ายทอดเรื่องราว ความประทับใจของเธอให้ผู้ชมได้เห็นเป็นที่ประจักษ์ กล่าวได้ว่า ความทรงจำของมนุษย์นั้นสามารถ สร้างแรงบันดาลใจให้ศิลปินได้เสมอในทุกยุคทุกสมัย

Figure 8 คิริ มายุมิ. นฤมิตแห่งความทรงจำ, 2022. สื่อผสม รูปแบบอินสตอลเลชัน. พื้นที่ติดตั้ง
โทคามาจิ หมู่บ้านโยชิเดะ ประเทศญี่ปุ่น

Source: Echigo-Tsumari (2022)

ผลงานอินสตอลเลชันของ คริสเตียน โบลแทนสกี จิฮารุ ชิโอะตะ และคิริ มายุมิ เป็นการหยิบยกประเด็นเรื่องราวในอดีตมาสื่อสารโดยถ่ายทอดภาพเรื่องราวภาพความทรงจำในอดีตและประสบการณ์ชีวิตที่เป็นผลผลิตเชิงซ้อนมาหลอมรวมเข้าด้วยกันเพื่อรื้อฟื้นความทรงจำ ผลงานของ โบลแทนสกี กระตุ้นความรู้สึกถึงเหตุการณืเลวร้ายระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มนุษย์กระทำต่อมนุษย์ด้วยกันเองอย่างไร้ความเมตตา ผลงานของ จิฮารุ ชิโอะตะ กระตุ้นให้เกิดความหวาดกลัว หดหู่ และรับรู้ถึงประสบการณ์เลวร้ายได้เป็นอย่างดี ซึ่งต่างจากผลงานของ คิริ มายุมิ ที่บอกเล่าเรื่องราวอย่างเรียบง่ายและทำให้หวนคำนึงถึงสภาพบ้านเรือนที่มีชีวิตชีวาผ่านแสงไฟที่สว่างไสวราวกับมีชีวิตเหมือนในอดีต การเลือกนำเสนอความจริงบางเลี้ยวบางส่วนในอดีตนั้นศิลปินอาจหาความหมายและหนทางนำภาพความทรงจำในอดีตจากจิตใต้สำนึกมาสร้างสรรค์ผลงานที่เชื่อมโยงและส่งผลต่อการแสดงออกอย่างกลมกล่อมเพื่อย้อนเวลากลับไปหาอดีตของความเป็นจริงโดยการสร้างหรือจำลองขึ้นมาใหม่ในรูปแบบของผลผลิตจากความทรงจำในรูปแบบต่าง ๆ ในบริบทใหม่และสภาพแวดล้อมใหม่บนพื้นที่ปัจจุบันพร้อมกับวัสดุหรือวัตถุพยาน ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกของศิลปินที่จะนำภาพเรื่องราวความทรงจำมาสร้างสรรค์งานศิลปะในแบบฉบับของตนเอง ซึ่งจะสะท้อนแนวคิดที่หลากหลายและแตกต่างกันไปตามแต่ศิลปินแต่ละคนจะคิดสร้างสรรค์ตามความรู้สึกที่มีต่อความทรงจำของแต่ละคน

3. บทสรุป (Conclusion)

ความทรงจำของมนุษย์มักกำเนิดมาจากเรื่องราวในอดีต และจะสะท้อนเรื่องราวนั้นออกมาเมื่อมีสิ่งกระตุ้นเกิดขึ้นภายในจิตใจ ภาพระหว่างอดีตและปัจจุบันของบุคคลมักจะถูกเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทในทุกช่วงเวลาของชีวิต การนำภาพในอดีตมาเป็นสื่อคือแนวทางในการนำเสนอเชิงศิลปะอย่างหนึ่ง จากการวิเคราะห์ผู้เขียนค้นพบข้อสรุปจากผลงานของศิลปินทั้ง 3 ท่าน โดยแบ่งเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ภาพเรื่องราวของความทรงจำสามารถส่งอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อบอกเล่าเนื้อหาสาระได้เสมอ
2. สิ่งที่ฝังลึกภายใต้จิตใจสามารถก่อรูปเกิดเป็นเนื้อหาและความหมายให้ปรากฏขึ้นมาอย่างไม่มีเหตุผล
3. การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเป็นหนทางเดียวที่จะสื่อสารตัวตนของศิลปินให้เลือนบนพื้นที่ในอดีต

ศิลปินทั้ง 3 ท่าน ใช้ภาพเรื่องราวเพื่อการถ่ายทอดประสบการณ์ส่วนตัว ภาพซ้ำในอดีตถูกนำมาถ่ายทอดโดยการวิเคราะห์และการอธิบายในแง่มุมที่นำเสนอต่างกัน ศิลปินหยิบยกและผสมผสานแทนค่าสัญลักษณ์ ติความหมายของชีวิต และสื่อสารถึงเนื้อหาที่แสดงออกถึงความทุกข์ทรมานอันไม่มีวันสิ้นสุดจากเหตุการณ์ในอดีต ผลกระทบโดยตรงจากความทรงจำส่วนตัวที่แสนเจ็บปวดของศิลปินนำไปสู่การพัฒนากระบวนการสร้างงาน การแสดงออกโดยใช้สัญลักษณ์วัตถุในอดีตและปัจจุบันมาร้อยเรียงถ่ายทอดให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากภาพซ้ำในอดีตและความทรงจำใหม่ที่ผสมผสานให้กลายเป็นเรื่องราวเดียวกัน นำไปสู่การตั้งคำถามถึงการโหยหาหรือถวิลหาอดีต เมื่อนำเรื่องมาสร้างความหมายใหม่ให้ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกผ่านสุนทรียศาสตร์เพื่อสร้างความทรงจำร่วมกับสังคมทางด้านทัศนศิลป์

เหนือสิ่งอื่นใดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเป็นสื่อในการนำเสนอเพื่อให้เห็นมุมมองความทรงจำในรูปแบบที่มีความแตกต่างกันออกไป อดีตที่อยู่ภายใต้จิตใจของศิลปินยังคงดำรงอยู่ กาลเวลาคือต้นกำเนิดของเรื่องราวในปัจจุบันยุค อิทธิพลเหล่านี้ยังคงส่งผลไปยังความทรงจำร่วมผ่านรูปแบบผลงานศิลปะ วัตถุยานที่ถูกจัดวางขึ้นภายในพื้นที่และเป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอดีตสามารถแสดงเนื้อหาสาระให้มีความคมชัด และสามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งได้อย่างน่าอัศจรรย์ การสัมผัสได้ถึงความหมายนัยยะแอบแฝงที่แสดงถึงการรำลึกเพื่อโหยหาอดีตทั้งเรื่องทั้งดงามและน่าหดหู่ใจ ส่งผลทางความรู้สึกและทางด้านอารมณ์ของแต่ละบุคคลที่เข้าชมให้ประจักษ์ได้เป็นอย่างดี

4. เอกสารอ้างอิง (References)

- Bangkok Art Biennale. (2022). Our Artists.
<https://bab22.bkkartbiennale.com/artist/chiharu-shiota> [in Thai]
- Shiota, C. (2013). TRACE OF MEMORY. <https://www.chiharu-shiota.com/trace-of-memory-1>
- Echigo-Tsumari. (n.d.). Artworks / Artists.
<https://www.echigo-tsumari.jp/en/art/artwork/builds-crowd>
- Echigo-Tsumari. (2022). builds crowd.
<https://www.echigo-tsumari.jp/en/art/artwork/builds-crowd/>
- Isavorapant, C., & Wongsuriyanan, W., & Pramsumran, N. (2019). 75 Years of Contemporary Art from The Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University. (1th ed.). TAVEEWATPRESS COMPANY LIMITED. [in Thai]
- Kiti Aasa, P. (2003). Anthropology and the Study of the Experience of Longing for the Past in Thai Society. Ruam Samai. Printing 6–7. [in Thai]
- Lertniyomchon, S. (2010). Moment in memory. Journal of The Faculty of Architecture King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang., 11(2), 64. [in Thai]

MA Mutual (2000). Monument (Odessa).

<https://www.mutualart.com/Artwork/Monument--Odessa-/29346EC26FB62624>

Marcel, P. (2011). A la recherche du temps perdu [Gong bray: Marcel's First World] (1th ed.). Kob Fai Publishing Project. [in Thai]

Panyachesathanon, K. (2019). Human memory: How do we create memories that we sometimes recall, but sometimes forget?. WordPress.com. <https://ngthai.com/science/19208/human-memory/> [in Thai]

Pathummanon, T. (1993). Phenomenology in Architecture. (1th ed.). Chulalongkorn University 31-35. [in Thai]

Phusunthontham, N. (2021). Francisco Goya: The artist who presented images of society's "nightmare". WordPress.com. <https://groundcontrolth.com/blogs/33>. [in Thai]

Phillips. (2018). 20th Century and contemporary art day sale.: Christian Boltanski. https://www.artsy.net/artwork/5a969c7a09a6743a572a088?fbclid=|wAR0EZfzEtYnFVC490prBy7hYO#9fQ8eo_FJCKMND9VUXMtEyKy4_Lqog

Saragganonda, K. (2020). In Theories 13: The habitat of memory. WordPress.com. <https://themomentum.co/in-theories-13-memories-and-where-to-find-them/> [in Thai]

Taemprasit, S. (2019). Soil Painting: Traces of Phenomena and Beauty of the Land. [Doctoral dissertation, Silpakorn University]. [in Thai]